

Atatürk Döneminde Türkiye'de Tarım:

Prof. Dr. Baha Galip TUNALIGİL*

Atatürk'çüler onun düşünce ve eylemlerindeki dinamizmi sezmek zorundadırlar. Bilimsel yöntemlerle Atatürk'ü inceleyenler, devrimci yapısının getirdiği ve temelinde her yönde bağımsızlık olan düşün demetininin doğruları saptayacaklardır.

Önemli olan onun ortaya koyduklarının iyi yorumlanması, iyi anlaşılması ve içeriğindeki yönlendirmenin doğru değerlendirilebilmesidir. Bu bakımdan Atatürk'ün söylevlerini çeşitli meslekler kendilerine dayanak kılıcı olarak ele almışlardır. Temelinde ilkeleri vurgulanan her söylevinde ulusuyla çağdaş uygarlığa hızla götürülecek bir ülke yönetiminin yol-yordamını ortaya koyan Atatürk, bu ilkelelerden esinlenebilme yollarını da açıklamıştır. Sorumlu vatandaş, bilinçli ve etkin aydın kişiler gerçek Atatürkçülük anlayışını aydınlığa çıkarmışlardır.

Atatürk'ün tarıma ilişkin söylevlerinde vurguladıkları, hedefledikleri ve özeledikleri titizlikle izlenirse, Türk Tarımının nereye götürülmesi gerektiği, nasıl götürüleceği açıkça anlaşılabilir. Ancak istenilen noktaya neden götürülemediği incelenirse, yapılmış yanlışlar, anlaşılammış hedefler, yüreksiz tutumlar, gerçekleştirilememiş atılımlardan kaynaklandığı ortaya çıkar.

Atatürk, Ulusunu iyi tanıyan, ülkesinin gerçeklerini iyi bilen ve değerlendiren bir aydın kişiydi. Ulusu ve ülkesinin çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırılmasında nelerin yapılması gerektiği, hangi atılımların ne şekilde gerçekleştirilebileceği yönünde düşüncelerini ortaya koymuş ancak bununla yetinmeyip eylemleriyle düşüncelerini elle tutulur kılmıştır. Savaş yerine barışçılık, temelde bağımsızlık, sanayi toplumu yaratma, özgürlük ve demokrasiye dayanan ana düşüncelerine her yönde etkinlik kazandırmış ve ülkesinin gerçek bir önderi olmuştur.

Tarıma dayalı bir ülkeden sanayi toplumu yaratmanın yol-yordamını ömrünce aramış, ortaya koymuş ve eylemlerde bulunmuştur. Türk Tarım kesiminin gerçeklerini gören, araştıran, saptayan ve bunlardan daha ileriye gidebilme aşamalarını hedefleyen Atatürk, tüm yöneticilere de yol göstermiştir. Önemli olan yapmaya yö-

*Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi.

neldiklerindeki amaç'lardır. İşte bu amaçlar yöneticilerin hedefleri olmuştur.

Ekonomimizin tarıma dayalı oluşundan giderek tarıma verilecek ağırlığı, tarım kesiminde çalışanlara verilecek önemi, sanayi aşamasına doğru bir basamak kabul eden Atatürk, tohumluk, damızlık, makine, topraklandırma, örnek çiftlik kurma yönlerindeki titizlikle riyle bu yönde de yol gösterici olmuştur.

Atatürk'ün genel tarım anlayışına ilişkin şu sözlerini özenle incelememiz gerekir.

«Milli ekonominin temeli ziraattir. Bunun içindir ki, ziraatte kalınmaya büyük önem vermekteyiz. Köylere kadar yayılacak programlı ve pratik çalışmalar, bu maksada erişmeyi kolaylaştıracaktır.

Fakat bu hayati işi, isabetle amacına ulaştırabilmek için, ilk önce, ciddi etüdlere dayalı bir ziraat siyaseti tesbit etmek ve onun için de, her köylünün ve bütün vatandaşların kolayca kavrayabileceği ve severek tatbik edeceği bir ziraat rejimi kurmak lâzımdır. Bu siyaset ve rejimde, yer alabilecek önemli noktalar başlıca şunlar olabilir :

Bir defa, memlekette topraksız çiftçi bırakılmamalıdır. Bundan daha önemli olanı ise, bir çiftçi ailesini geçindirebilen toprağın, hiçbir sebep ve hiç bir suretle bölünemez bir mahiyet alması... Büyük çiftçi ve çiftlik sahiplerinin işletebilecekleri arazi genişliği, arazinin bulunduğu memleket bölgelerinin nüfus kesafetine ve toprak verim derecesine göre sınırlamak lazımdır.

Küçük, büyük bütün çiftçilerin iş vasıtalarını artırmak, yenileştirmek ve korumak tedbirleri, vakit geçirilmeden alınmalıdır. Herhalde, en küçük bir çiftçi ailesi, bir çift hayvan sahibi bulunmalıdır... Traktörler, büyük çiftçi için tavsiye olunabilir.

Memleketi iklim, su ve toprak verimi bakımından, ziraat bölgelerine ayırmak icap eder. Bu bölgelerin her birinde, köylülerin gözlemiyle görebilecekleri, çalışmaları için örnek tutacakları verimli, modern, pratik ziraat merkezleri kurulmak gerektir.

«Türkiye'nin sahibi hakikisi ve efendisi, hakiki müstahsil olan köylüdür. O halde hareketen daha çok refah, saadet, ve servete müstahak ve elhak olan köylüdür. Binaenaleyh Türkiye Müyük Millet Meclisinin siyaseti iktisadiyesi bu gayei asliyeyi istihsale matuftur.»

«Çiftçinin emeğini artıracak ve semereli kılacak bilgi, vasıta ve fenni aletlerin kullanma ve yapılmasına, öte yandan onun çalışmalarının neticelerinden azami derecede faydalanmasını temin edecek iktisadi tedbirlerin alınmasına çalışmak lâzımdır.»

«Ben de çiftçi olduğundan biliyorum, makinasız ziraat yapılmaz, el emmeği güçtür. Birleşiniz. Birlikte makina alınız»,

«Bu geniş ve verimli toprakları işleyebilmek, işletebilmek için noksan olan el emeğini, mutlaka teknik aletler ile gidermek mecburiyetindeyiz.»

«Kooperatif teşkilatı her yerde sevilmiştir. Kredi ve satış için olduğu gibi istihsal vasıtalarını öğretip kullandırmak için de kooperatiflerden istifadeyi mümkün görüyoruz.»

«Köyde ve yakın köylerde müşterek harman makinaları kullanırmak, köylülerin ayırlamayacağı bir adet haline getirilmelidir.»

«Çiftçiye tohumluk ve alet tedariki için ikibuçuk milyon lira tahsis edilmiştir.»

Bu söyleşilerine eklenebilecek daha pekçok kendi dizeleri vardır. Tümünde, özlediği ve ulaşılması gereken bir tarım anlayışının öğeleri yatmaktadır. Ülkenin içinde bulunduğu durumdan sıyrılmada, uygarlığa yönelmede tarım levyesini nasıl kullanmamız gerektiğine ilişkin görüşlerini dikkatli bir izlemeyle sıralayabiliriz.

Tarımımız ve tarımla uğraşanları üst düzeye itici atılımlar, teker teker ortaya konulmaktadır.

Tarımımızın ileri tarım uygulama olanaklarına kavuşturulması gereği ilk özelemlerindedir. Bu yönde tarımın gerektirdiği makinalaşmaya, ileri tarım uygulama olanaklarına ve çiftçilerin iş vasıtalarını artırmaya değinmiştir. Bu öz'de ise tarımsal mekanizasyonun temel ve hedefleri yatmaktadır. Daha çok üretim için daha çok iş vasıtası... Etkili tarım için teknik uygulamalar. Gelişim için tarım kaynaklı dışsatımlar.. Atatürk, çağdaş uygarlık düzeyine ulaşabilmede tarıma dayalı aşamaların gerekliliğini açık-seçik olarak ortaya koymuştur. Düşündüğü tarım ise ileri bir tarımdı... Böylesine tarım da, ancak ileri tarım teknikleriyle ve tarımsal mekanizasyon aşamalarıyla gerçekleştirilebilir. Tarım ve uygulamalarına ilişkin söylevlerinin özünde hep bu anlamlar bulunmaktadır.

En önemli yön ise, felsefesinin temel ilkesi olarak koyduğu bağımsızlığın üretimi artırma aşamalarında da kullanılması gereğini vurgulamasıdır. Öz kaynaklara, öz teknolojilere dayandırılacak sanayi aşamasının olabildiğince çabuklaştırılması, bu yöndeki dışalım-ları gereksiz kılacak üretimlere geçilmesi için girişimlerde bulunmuştur. Ağır sanayi kuruluşları, bazı fabrikalar, kombineler bunların örnekleridir. Kopyacılık yerine var olanının geliştirilmesini istemesinde yaratıcılığı ve araştırmacılığı özendirmiştir. Öze yönelik, öz'den kaynaklanan çabalarla kalkınmayı yeğlemiş ve bu yolu önermiştir.

Ama ne yazık ki 50 yıldır ülkemiz bu yola tümüyle girememiş, bir kısır döngü içerisinde tamamen sıyrılamamıştır. Bunda ya Atatürk'ün belirlediği hedeflere ulaşılma yıllarının anlaşılabilmesi ya da anlaşılmasına karşın engelleri yenerek bu hedeflere ulaşıcı ey-

lemlerin sürdürülememesi etkin olmuştur.

Atatürk'ün söylevlerinde vurguladığı tarımımız için gösterilen hedefleri şöylece sıralayabiliriz :

1. İleri uygulama teknikleriyle emek yoğun bir tarıma ulaşma,
2. Üretim artışını hızlandıracak girdilerin köylüye verilmesi ve bu girdilerin yurt içinde üretilmeleri.
3. Her karış tarım toprağından faydalanma, topraksız çiftçiyi topraklandırma.
4. Çiftçilerin sosyo-ekonomik durumlarını geliştirerek onları ülkenin saygın vatandaşları kılınmaları,
5. Tarım-Sanayi ilişkisinin kuruluş güçlendirilmesiyle dışsatım olanaklarının artırılması ve ülke gelirinin yükseltilmesi.

1930'lardan başlayıp 1938'lere kadar çiftçi bir ulusu kalkındırma eylemlerine hızla girişilmiştir. Köye doğru girişilen bu seferberlikte hazine arazilerinden toprak dağıtımları, Aşar vergisinin kaldırılması, makine ve üretim araçlarına sahip konbinalar, höy birlikleri, istihsalı düzenleyici önlemler, köylülere tanınan akaryakıt vergi muafiyetleri ve tazminatlar gibi girişimler gerçekleştirilmiştir. Ancak bu girişimlerden yine küçük çiftçiler yeterince faydalanamamış ,sosyal yapıda büyük değişimler sağlanamamıştır. Kendine özgü toprak reformu düşüncesinin gerçekleşmesi önlenmiş, üretim artışı sağlayıcı önlemlerin çoğunluğu cluşturan küçük çiftçiler lehine kullanılması sağlanamamıştır. Kalkınmayı sanayi toplumuna dönüştürmekte gören Atatürk'ün bu yöndeki önerileri sadece tarımı kalkındırmak şeklinde bir anlayışa dönmüş, fakat tarımı bile kalkındıracak ve güçlendirecek Tarım Politikalarına ulaştırılamamıştır. Tarım kesiminde kabaran nüfus, yeterli tarım uğraşısına kavuşturulamadığından, kent'e göçü körüklemiş ve yanlış kentleşme sorunlarına kaynak olmuştur.

Atatürk döneminde büyük bir özenle köye yöneltilen kalkınma ve geliştirme seferberliği giderek etkisini yitirmiş, doğrulardan uzaklaşmış ve özlenene kavuşulamamıştır.

Sonradan tarıma yönelik olan bütün çalışmalar Türkiye tarımında elle tutulur gelişmeler sağlamışsa da, tarım kesimindeki toplumu-muzu ve ekonomimizi kurtarıcı olamamıştır. Bugün hâlâ tarıma dayalı bir ekonomiyle, bir tarım toplumu bünyesindeyiz. Son 50 yılda kalkınan ve sanayi toplumu yaratan birçok ülkeye baktığımızda içimizde giderilmez bir burukluk, bir kahır bir pişmanlık doğmaktadır. Bu geçmiş 56 yılın suçlularını aramasak bile, hiç olmazsa yapılmış ve yapılmamış olanlardan ders alarak gelecek 50 yılda Atatürk'ün özlediği çağdaş uygarlık düzeyine ulaşabilmiş bir sanayi toplumu yaratmanın eylemlerine girebilelim.

Ülkemizin ATATÜRK'ün özlediği bağımsız bir sanayi toplumu

Günümüzde tarım kesiminin darboğazlarına şu çözümler önerilebilir :

1. Güçlü ve etkin tarım politikalarının uygulanması.
2. Tarım Bakanlığı'nın görev ve sorumluluklarına dayanan öteki bakanlık müdahalelerinin ortadan kaldırılması.
3. Ülkemiz koşullarına uygun Toprak Tarım reformu atılımlarının gerçekleştirilmesi.
4. Tarımsal üretim planlamasının yapıp entansif tarım uygulamalarının genişletilmesi.
5. Tarımsal mekanizasyon aşamalarının planlanması ve uygulanması.
6. Yerli tarımsal girdiler üretimlerini güçlendirici fabrikasyon, malzeme, enerji, kalite, kredi, pazarlama, denetim gibi sorunlara yanıt veren önlemlerin alınması.
7. Tip, model, teknoloji üretim araştırmalarına ağırlık verilmesi.
8. Üretici-tüketici örgütlenmelerinin güçlendirilmeleri.
9. Tarım-Sanayi ilişkilerinin düzenlenmesi ve güçlendirilmesi.
10. Tarıma yönelik araştırma, eğitim, öğretim ve yayınların etkin ve yaygınlaştırılması.

Günümüzde bile tarıma dayalı olan ülkemizin sanayileşme aşamasında en etkin levyelerinden biri, tarımsal düzenleme ve gelişimlerdir. Ancak bu levye de, sanayileşme yayılımının bu alana kaydırılabilmesiyle güçlendirilecek, böylece tarımda üretim ve produktivite yükseltilebilecektir.

Günümüze kadar tarımsal gelişmenin ve sanayileşmenin sorunlarına yeterince eğilinmediğinden bu yönde aşamalar sağlanamamış, dışa bağımlılıktan sıyrılamamıştır ve hedeflenen gelişmeler sağlanamamıştır.

Tarım girdileri üretim sanayiinin, sanayileşmemize bağlı olan sorunları bilinçsiz uygulamalarla daha giriftleşmiş, bu kanatta ülke yararına olmayan üretim yanlışlarına düşülmüştür. Atölye üretimin-

den fabrikasyona geçiŖte yanlıŖlar yapıldığından, günümüzdeki keŖmekeŖe düŖülmüŖ, üretim, sadece bazı kiŖileri zengin yapan uğraŖı düzeyinde kalmıŖ, ciddi denetimler, yönlendirmeler ve üretimler ortaya konulamamıŖtır.

SanayileŖme sürecinde tarım aŖamaları kakalanmıŖ, ölkede gelişimine etkisi anlaŖılamamıŖtır. Yatırımcılar, plancılar ve uygulamacıların yeterince önemsemedikleri bu alanda etkin aŖamalar başarılı olabilseydi, bugün sanayiye ham madde, iŖgücü, sermaye kaynağı olan bir tarım düzeyine ulaŖabilmiŖ olurdu. Umudumuz, bu yanlıŖların anlaŖılıp, yapılması gerekenlerin uygulamaya aktarılmaya başlanılmasında toplanmaktadır.

Bu durum göstermektedir ki Atatürk'ün düŖündüğü, önerdiği bir tarımsal yapıya henüz kavuŖmuŖ değıliz. Tarımın tüm sorunları birbiriyle iliŖkili ve birbirinden soyutlanamadığından özlenen tarımsal yapıya kavuŖmak da ölkemizin hem kalkınma, hem sanayileŖme, hem de çağdaŖ uygarlığa ulaŖmasında izleyeceğı genel yönetim ve olanamlara bağılı kalmaktadır. Tarım kanadında çok Ŗey yapılmasına karŖın, uygulama yöntemleri ve alınan sonuçlar, istenilen düzeyde clamamıŖtır. Gelecek kuŖakların bu düzeye ulaŖabilmeleri en azından günümüzde olması gerekenlerin uygulamaya konulabilmesine bağılıdır. Yapılması gerekenler çok kere ortaya konmuŖtur. Artık bunları kullanarak helvayı ortaya koymanın zamanı gelmiŖtir. Ne var ki uygulamalarla darılacakları da gözönüne alarak yürekli atılımlara girebilecek kadroların iŖbaŖına getirilmeleri kaçınılmaz bir zorunluluk göstermektedir.

Türk Eğıtim Derneğı Bilim Dizisi
yayını olan ve **Nurettin ERGEN**
tarafından baskıya hazırlanan
«TEMEL EĞİTİM ve SORUNLARI»

çıktı.

Fiyatı : 200 TL.
